19.5.2022

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
HE/68/2022

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistukseen liittyvän rahoituslainsäädännön muuttamisesta

Etelä-Karjalan hyvinvointialue kiittää eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua näkemyksensä hallituksen esitysluonnoksesta sote- ja pelastustoimen uudistukseen liittyvän rahoituslainsäädännön muuttamiseksi.

Hyvinvointialueiden rahoituslainsäädännön muutosehdotus sisältää sekä teknisluontoisia päivityksiä että merkittäviä muutoksia hyvinvointialueiden rahoitukseen. Osa muutoksista on perusteltuja ja kohdentavat rahoitusta paremmin hyvinvointialueen väestön palvelutarpeet huomioiden.

Rahoituslain muutosesitys päivittää hyvinvointialueiden rahoitusta määrittäviä tarvetekijöitä alkuperäisessä rahoituslaissa määritellyn aikataulun mukaisesti (14 §). Terveydenhuollon tarvetekijöiden määrää on lisätty 50:stä 189:ään, vanhustenhuollon 18:sta 63:een ja sosiaalihuollon 13:sta 73:een. Muutos ei vaikuta kokonaisrahoituksen tasoon, mutta vaikuttaa hyvinvointialueiden rahoituksen keskinäiseen jakautumiseen. Tarvetekijöiden määrän lisääminen parantaa rahoituksen jakautumisen oikeudenmukaisuutta hyvinvointialueiden kesken.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue pitää hyvänä, että hyvinvointialueiden vuosittaista palvelutarpeen kasvun arviota tarkistettaisiin tutkimuksiin perustuen ja indeksikorotus otettaisiin vuosittain huomioon myös palvelutarpeen arvioidun kasvun ja toteutuneiden kustannusten jälkikäteisen tarkistamisen osalta ja että jälkikäteisen tarkistuksen laskentakaavasta säädettäisiin laissa. Edelleen pidämme hyvänä sitä, että määriteltäessä hyvinvointialuekohtaisia palvelukertoimia tarvetekijät otettaisiin vuosille 2023 ja 2024 huomioon kahden vuoden tietojen perusteella laskettujen palvelutarvekertoimien keskiarvon mukaan, jotta koronavuosien 2020 ja 2021 poikkeukselliset olosuhteet eivät liiaksi vaikuttaisi hyvinvointialueiden rahoitukseen. Hyvänä pidetään myös, että hyvinvointialuekohtainen rahoitus tarkistettaisiin kuntien vuoden 2022 tilinpäätöstietojen perusteella ja mahdollinen erotus vuonna 2023 maksettuun rahoitukseen nähden korvattaisiin hyvinvointialueille vuonna 2024.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue
Kirjaamo
Valto Käkelän katu 3
53130 Lappeenranta

Vaihde 05 352 000
Faksi 05 352 7800
kirjaamo.hva@ekhva.fi
www.ekhva.fi

Y-tunnus 3221313-1

19.5.2022

Etelä-Karjalan hyvinvointialue pitää tärkeänä, että tulevat lainsäädännön muutokset ja lisätehtävien aiheuttamat kustannusten lisäykset otettaisiin täysimääräisesti huomioon myös rahoituksen muutosta laskettaessa. Etelä-Karjalan hyvinvointialueella tehdyn vuoden 2023 talousarvion raamilaskennan osalta lainsäädännön pohjalta tehdyt valtakunnallisen tason rahoituslisäykset näyttävät riittämättömiltä. Hoitajamitoituksen lisäys yhdistettynä väestön ikääntymisestä johtuvaan palvelutarpeen kasvuun lisää kustannuksia Etelä-Karjalan alueella enemmän kuin rahoitusta lisätään. Suuremman palvelutarpeen kasvun maakunnissa rahoitus ei ole riittävän ennakoivaa, vaan seuraa kustannusten muutoksia jälkikäteisesti.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue pitää tärkeänä, että hyvinvointialueen siirtyvä rahoituspohja vastaisi todellisuudessa siirtyviä kustannuksia. Tällä hetkellä sote-kustannusten v. 2022 tasossa olevine siirtyvien kustannusten laskelma 508 398 693 euroa (keskiarvo kuntien ilmoittamasta tilinpäätösennusteesta 2021 ja talousarviosta 2022) on 3,4 milj. euroa vuoden 2022 sotekustannusten (Eksoten talousarvio vähennettynä kuntiin siirtyvillä kustannuksilla) tasoa pienempi. Tähän vaikuttaa mm. se, että kunnat eivät ole ottaneet täysimääräisesti vuoden 2022 talousarvioon Eksoten talousarviossa ollutta kustannustasoa. Osittain tähän vaikuttaa myös korona-avustukset ja -kustannukset, joiden kuuluisi siirtyviä kustannuksia laskettaessa olla kustannusneutraalit. Vuoden 2021 tilinpäätöksessä korona-avustuksia saatiin poikkeuksellisesti toteutuneita kustannuksia enemmän. Vastaavasti vuoden 2020 osalta avustuksia saatiin huomattavasti vähemmän. Vuoden 2021 tai 2022 ”nettohyöty” ei saisi pienentää hyvinvointialueen vuoden 2023 rahoituspohjaa, koska nämä hyödyt eivät siirry hyvinvointialueelle. Pelastuslaitoksen siirtyvä kustannuspohja on myös mm. pienten kuntien vuokranmäärittelyyn liittyen liian pieni ja uusien lakien mukaan määräytyvät vuokrat tulevat kuitenkin maksettaviksi. Lisäksi palosuojelurahaston ja öljysuojarahaston avustukset jäävät vuonna 2023 pois. Niiden osuus tulisi kompensoida riittävällä yleiskatteellisen rahoituksen lisäyksellä.

Hyvänä pidetään sitä, että yliopistosairaalalisä määräytymistekijänä on jätetty pois uusimmassa lakiesitysluonnoksessa. Yliopistosairaaloiden opetukseen tulisi jatkossakin rahoitus löytyä muualta erillisenä eikä yleiskatteellisen rahoituksen leikkauksena.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue
Kirjaamo
Valto Käkelän katu 3
53130 Lappeenranta

Vaihde 05 352 000
Faksi 05 352 7800
kirjaamo.hva@ekhva.fi
www.ekhva.fi

Y-tunnus 3221313-1

19.5.2022

Yhteenveto

Etelä-Karjalan hyvinvointialue

(i) Pitää lakiehdotuksen teknisiä muutoksia ja päivityksiä onnistuneina ja kannattaa niitä.

(ii) Toteaa Etelä-Karjalan hyvinvointialueen rahoituksen tason muodostuvan ongelmalliseksi. Vaikka sosiaali- ja terveydenhuollon osalta määräytymisperusteisiin esitetyt muutokset parantavat niiden luotettavuutta ja ne ovat perusteltuja, eivät mallin siirtyvät kustannukset etenkään soten osalta vastaa todellista kustannustasoa. Koronakustannukset tulisi siirtyvien kustannusten osalta käsitellä kustannusneutraalisti eikä mahdollisten kustannukset ylittävien korona-avustusten tulisi pienentää hyvinvointialueille siirtyviä kustannuksia. Muut siirtyvät kustannukset tulisi myös käsitellä todellisella tasolla.

(iii) Määräytymisperusteet eivät huomioi riittävällä tavalla pelastustoimen riskitekijöiden osalta sitä, miten riskiruudut sijoittuvat hyvinvointialueelle ja sitä, mitä paloasemaverkostoa ja toimintavalmiuden ylläpitämistä vaaditaan, jotta riskiruudut saavutetaan asetetuissa toimintavalmiusaikavaatimuksissa. Tämä korostuu etenkin alueilla, joissa I-riskiluokan alueet sijoittuvat alueella hajalleen vaatien useamman välittömässä olevan paloaseman toimintavalmiutta. Laskentaperusteita tulee tarkentaa riskiperusteisuuden osalta siten, että se huomioi riskiruutujen lisäksi niiden vaatimat toimintavalmiusaikavaatimukset ja niiden ylläpitokustannukset. Pelastustoimen rahoitus esitetyillä kriteereillä heikentää Etelä-Karjalan alueen palvelujen järjestämistä. Lisäksi turvallisuusverkon käyttöönottovelvoite lisää merkittävästi pelastustoimen kustannuksia jatkuvan palvelun osalta. Näitä kustannuksia ei ole täysimääräisesti huomioitu rahoitusmallissa eikä ICT-rahoitusta kohdennettaessa sellaisille hyvinvointialueille, jotka ovat jo yhdistäneet sote- palvelut ennen hyvinvointialue lainsäädännön voimaantuloa. Riittämätön rahoitus vaarantaa hyvinvointialueen kyvyn tuottaa sen asukkaiden tarvitsemia sosiaali- ja terveys- sekä pelastustoimen palveluita.

(iv) Esittää että Indeksipäivityksissä tulisi huomioida vuoden 2022 ja 2023 palkkaratkaisut täysimääräisenä sekä inflaation vaikutus rahoitukseen

tulisi myös huomioida riittävästi, koska aikaisemmista vuosista poiketen, inflaation odotetaan kiihtyvän huomattavasti.

Lappeenranta 19.5.2022

Santtu Niemi
vt. hyvinvointialuejohtaja
Etelä-Karjalan hyvinvointialue

Liisa Mänttäri
talousjohtaja
Etelä-Karjalan hyvinvointialue